Kitekint? - Tévedések víg játéka

2011 február 02. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Miért tévedünk igen sokszor? Hogyan csapjuk be önmagunkat? Mit látnak máshogy a n?k és a férfiak? Mit mutat az arc? Hogyan m?ködnek az ?si ösztönök döntéseinkben?

Szerz?nk Pulitzer-díjas könyve egy új tudományos területtel, a tévedés-gazdaságtannal foglalkozik. A repül?gép-

szerencsétlenségek 70, az autóütközések és a munkahelyi balesetek 90 százalékban az emberi tévedések következményei. A Los Angeles-i repül?téren a bombák készítéséhez szükséges alkatrészek 75 százalékát nem veszik észre, míg az élet minden területén igaz, hogy túl sok ember túl sokszor hoz téves döntéseket. Miért?

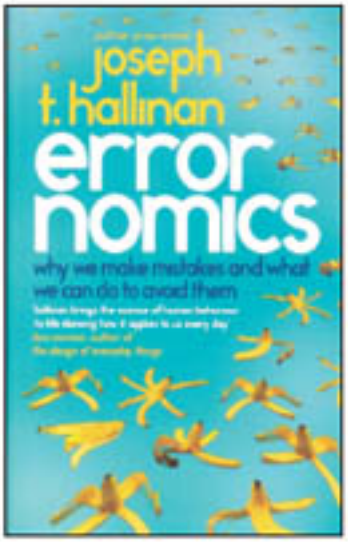

Joseph T. Hallinan: Errornomics, Why We Make Mistakes and What We Can Do to Avoid Them, Ebury Press, 2009

Az emberek többsége rendkívül kis id? alatt hozza meg fontos és kevésbé fontos döntéseit. Például egy arcról egyetlen másodperc alatt döntjük el, megbízunk-e benne vagy sem, szavazunk-e rá, vagy sem. Nem tudjuk, mi számít: a pofacsont, a nézés vagy más, de egy másodperc alatt döntünk. A szükséges információknak csak a kis töredéke alapján hozunk döntéseket, miközben úgy hisszük, mindent tudunk. Becsapjuk magunkat, mert nem valljuk be, hogy már döntésre jutottunk, és úgy teszünk, mintha még fontolgatnánk a végs? elhatározást. Tesszük ezt azért, mert nem akarunk forrófej?nek látszani. Elnyomjuk életbevágóan fontos igényeinket, hogy ne kelljen velük foglalkozni, és végül tettetve, hogy még nem döntöttünk, magunk el?l is rejtegetünk egy titkot, ami örömet okoz nekünk. Az emberré válás alatt kialakultak mélyen rejt?z? ösztöneink és hajlamaink, amelyek titokban irányítják döntéseinket.

Legtöbbünk minden más számnál jobban szereti a hetest, és minden más színnél jobban a kéket. Mindent gyorsan elfelejtünk, ami nem színes, él?, mozgó és élményszer?. Egy hét után az emberek 30 százaléka elfelejti belépési kulcsszavát, a neveket is kiesnek, az arcokra jobban emlékezünk, és csak történetek maradnak meg, részletek nem. Könnyebb emlékezni arra, hogy valaki kovács, mint arra, hogy a neve Kovács. Ha emlékezni szeretnénk valakire, akkor az arc hoz érzelmet társítunk: a becsületes vagy gazfickó jelz? megmarad bennünk. A legújabb felmérések szerint a b?nöz?k arca csúnyább, mint a becsületeseké: van még igazság a Földön. Keveset tanulunk saját tapasztalatainkból, mert igen gyakran téves okhoz kötünk eredményeket és eseményeket. Memóriánk nem ismétel, hanem újrateremt: egy korábbi történet mindig kicsit megváltozva kerül ki agyunkból.

Ha azonos környezetben vagyunk, pontosabban emlékszünk egy megtörtént dologra, mintha eltér? környezetben kellene visszaemlékeznünk valamire. Sokszor nézünk, de nem látunk: a n?k jól emlékeznek egy rablás részleteire, a férfiak a rablóra, de nem képesek felidézni a részleteket. A néz?knek csak a 30 százaléka veszi észre, ha egy filmben az induló szerepl?ket a vége felé kicserélik.

Szemünk csak egy kis tartományban lát jól, azon túl csak homályosan: két fokos sávban, és csak a magunk elé tartott hüvelykujj távolságáig és szélességéig, miközben azt hisszük, mindent jól látunk. A szemünk által befogott részleteket ismert körvonalakba, történetekbe rendezzük, így sok részletet elhagyunk - öntudatlanul. Azt látjuk, amit várunk, és azt várjuk, amit sokszor látunk: a sokszor látott dolgot sokszor észrevesszük, a ritkán látottat általában nem. Ha szemünkkel keresünk valamit, gyorsan abbahagyjuk, ha nem látjuk, miközben ott van: meglátnánk, ha tovább néznénk. A repül?téren azért nem látják a veszélyes dolgok többségét, mert az átvilágítás során 99,7 százalékban nem találnak fegyvert, és csak 0,3 százalékban van eredmény. Egy évben 650 millió

amerikai reptéri utasból csak 598 embernél találtak fegyvert: túl ritkán fordul el? ahhoz, hogy észrevegyük. Drága címkével ellátott gyenge bort jobban élvezünk, mint olcsó palackban kínált jó bort. A fekete mezben játszó csapatokat az átlagnál sokkal többször büntetik, és szerz?nk még hosszan sorolja tévedéseink példáit.

Kételkedjünk kicsit jobban magunkban, különösen fontos döntéseinknél.

Matolcsy György, hetivalasz.hu

Ajánló